

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลาม
ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี
The Relationship between Rajavadudham and Principle
of Islam in Islam School Administration in Bangkok
and Nonthaburi Province

ไอยุบ เจริญสุข

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารงานตามหลักอิสลามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักราชวสดีธรรมของผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม และ 3) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักอิสลามของผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีจำนวน 765 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ระดับการบริหารงานตามหลักอิสลามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 3) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารงานตามหลักอิสลามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมเป็นบวกอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักราชวสดีธรรม/ การบริหารตามหลักอิสลาม/ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the relationship between Rajavadiidham (administrator's tactics) and Islam principles in Islam school, 2) study level of Rajavadiidham and Islam principle employed in Islam school administration. The sample consisted of 288 administrators from Islam school in Bangkok and Nonthaburi province. Research instruments was the questionnaire. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and correlation.

Results indicated that 1) the Rajavadiidham and the Islam principle were employed in school administration in high level, 2) the relationship between Rajavadiidham and Islam principle was positive and in high level.

Keywords : Rajavadiidham, Islam principle, Islam school administration

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและเชื่อมความสามัคคีของปวงชนทั้งชาติให้สมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียวกัน ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกและทรงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์เชื่อมระหว่าง “ความรักชาติ” และ “การศรัทธาในศาสนา” นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 ถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงดำรงไว้ซึ่งธรรมทั้งปวงและทรงเปรียบประดุจแสงสว่างที่คอยส่องนำทางการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนมาโดยตลอดเวลาอันยาวนานนี้ด้วยมีพระปณิธานอันแกร่งกล้าที่จะทรงเสียสละประโยชน์ส่วนพระองค์อีกทั้งยังพระราชทานคำสอนและมีพระจริยวัตรอันเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ซึ่งล้วนแต่นำประโยชน์สุขมาสู่พสกนิกรชาวไทยทั้งชาติสมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการเป็นพระราชสัตยาธิษฐานเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550) สำหรับหลักราชวสดีธรรมคือธรรมที่เป็นหลักในการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีสาระสรุปได้เป็น 3 องค์ประกอบหลัก 49 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลัก 3 ประการได้แก่ หลักธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของประชาชนต่อพระราชา หลักธรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง และหลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงาน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549) และหลักคำสอนของศาสนาอิสลามตามแบบอย่างของศาสนาอิสลามแบ่งได้ 3 หมวด ดังนี้ หลักการศรัทธา

หลักจริยธรรม และหลักการปฏิบัติ อาทิเช่น (อัสคิตุก) มีสัจจะ พูดจริงทำจริง ไม่เคยโกหกอะมานะฮฺ คือ ซื่อสัตย์ (คุณลักษณะ) มีความรับผิดชอบ เป็นที่ไว้วางใจได้ (อัลพะฎอนะฮฺ) มีความฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ (อัลพะฎอนะฮฺ) มีความฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ (อัสตัสลิหม) มีมนุษยสัมพันธ์และเมตตาธรรม (อัลอาก์ล) ผู้ทรงคุณธรรม ยืนหยัดบนหลักการที่ถูกต้อง เป็นต้น

อนึ่งปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีหลายแห่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมีระบบ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและชุมชน แต่ยังมีที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเท่าที่ควรอันเนื่องมาจากปัญหาดังนี้ 1) ระบบการบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนยังไม่เป็นมืออาชีพ การบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การกระจายอำนาจในการตัดสินใจยังมีน้อย ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา 2) บุคลากรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์และวิชาสามัญ ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ 3) มีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะใช้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากยังต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลักในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเงินอุดหนุนที่ได้รับส่วนใหญ่จะใช้เป็นค่าจ้าง เงินเดือนของบุคลากรเกือบทั้งหมด และงบประมาณในส่วนที่เหลือไม่มากพอที่จะใช้ในการบริหารจัดการยังขาดงบประมาณในส่วนของการสร้างอาคารเรียนและการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย (อนุญามาตุคติน ซอลีฮีย์, 2550, หน้า 3)

ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาศาขากการบริหารการศึกษา ได้ศึกษาหลักราชวสตีธรรม 3 องค์ประกอบหลัก (พระมหาวีจิตร ดิสสทุดโต 2505) คือ ธรรมที่เป็นหลักในการปฏิบัติราชการ และสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานของตนเองและองค์กรได้เป็นอย่างดี และหลักการอิสลาม 5 ประการตามคุณลักษณะของศาสดามุฮัมมัดมหาบุรุษแห่งอิสลาม (กิตีมา อมรทัต อุ่น หมั่นทวี และจรัญ มะลูลีม, 2540) มีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสตีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักราชวสตีธรรมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักอิสลามในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม

3. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างหลักราชวสตีธรรมกับหลักการอิสลามในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีจำนวน 51 โรงเรียน ๆ ละ 15 คน รวมเป็นจำนวน 765 คน

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการโดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krajcie and Morgan, 1970) ใช้การสุ่มอย่างง่ายได้จำนวนผู้บริหาร 288 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ หลักราชวสตีธรรม 3 องค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

2.1.1 หลักธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระราชาโดยตรง

2.1.2 หลักธรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

2.1.3 หลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงาน

2.2 ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ หลักการอิสลาม 5 ประการ ตามคุณลักษณะของศาสต้ามุฮัมมัดมหาบุรุษแห่งอิสลาม ดังนี้

2.2.1 อัศคีตคุ (الصِّدْق) มีสัจจะพูดจริงทำจริงไม่เคยโกหก

2.2.2 อัลอะมานะฮฺ (الأَمَانَةُ) มีความรับผิดชอบเป็นที่ไว้วางใจได้

2.2.3 อัลฟะฎานะฮฺ (الْفَطَانَةُ) มีความฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

2.2.4 อัตตบลิฆ (التَّبْلِيغُ) มีมนุษยสัมพันธ์สามารถสร้างความเข้าใจแก่คนทุกคนได้

2.2.5 อัลอาดิล (الْعَادِلُ) ผู้ทรงคุณธรรมยืนหยัดบนหลักการที่ถูกต้อง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักราชวสตีธรรมจำนวน 49 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักอิสลามจำนวน 50 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือขออนุญาตถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 โรงเรียน และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม
4. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางด้านสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

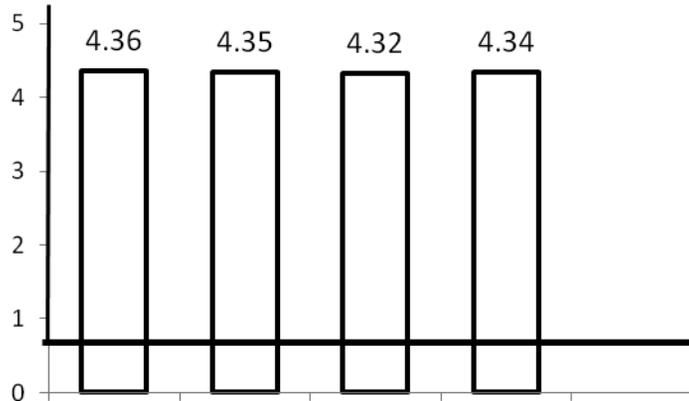
1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
2. วิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีทุกด้านโดยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
3. วิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีทุกด้านโดยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี พบว่ามีความสัมพันธ์ ($r = .649$) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับค่อนข้างสูงในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรม รายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ ในทางบวกทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระดับสูงทุกด้าน

2. ระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับดังภาพประกอบต่อไปนี้

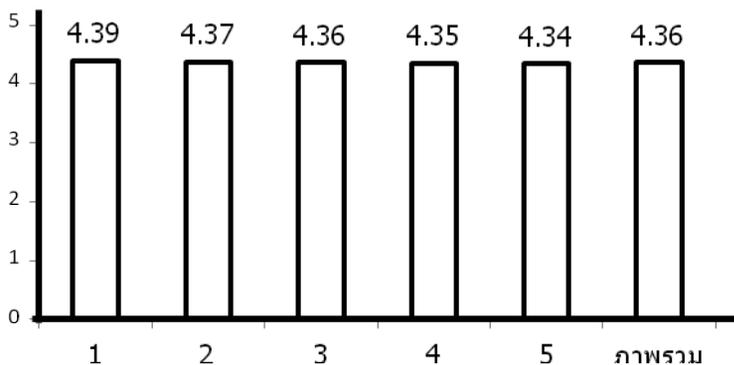

ภาพประกอบที่ 1

ระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

จากภาพประกอบที่ 1 พบว่า ภาพรวมของระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.34 ด้านหลักธรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระราชาโดยตรง มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.36 ด้านหลักธรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.35 และหลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงานที่ดีมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.32 ตามลำดับ

3. ระดับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ดังแสดงเป็นภาพรวมต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 2

ระดับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี

จากภาพประกอบที่ 2 พบว่า ภาพรวมของระดับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.36 โดยในด้านอัตตบิลีฮ์ (التَّبْلِيغ) มีมนุษยสัมพันธ์สามารถสร้างความเข้าใจแก่คนทุกคนได้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.39 ด้านอัลอาก์ล (العَدْل) ผู้ทรงคุณธรรมยื่นหยัดบนหลักการที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.37 ด้านอัลอะมานะฮ์ (الإِمَانَةُ) มีความรับผิดชอบเป็นที่ไว้วางใจได้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.36 ด้านอัลฟะฮฺมานะฮ์ (الْفَهْمَانَةُ) มีความฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.35 และด้านอัศศิดุก (الصِّدْق) มีสิ่งจะพูดจริงทำจริงไม่เคยโกหก มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.34

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี” พบว่าการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมากกับการบริหารตามหลักอิสลามของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม ซึ่งตอบรับกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีเป็นบวกอยู่ในระดับมาก” สำนักงานข้าราชการพลเรือนได้จัดทำประมวลจริยธรรมและจรรยาข้าราชการพลเรือนตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 โดยยึดกรอบจริยธรรม 9 ประการของผู้ตรวจราชการแผ่นดิน 10 ประการ คือ

1. ความรู้ดังพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวว่า “...ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้สติปฏิบัติได้ถูก การคิดได้ดีนั้นมิใช่การคิดได้ด้วยลูกคิดหรือด้วยสมองกล เพราะถึงโลกเราในปัจจุบันจะวิวัฒนาการไปมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่มีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใดสามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ การขบคิดวินิจฉัยปัญหาจึงต้องใช้สติปัญญาคือคิดด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอเพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติต่าง ๆ มิให้เกิดขึ้นช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการได้กระจ่างชัดทุกชั้นตอนและวินิจฉัยได้ถูกต้องว่าปัญหาที่แท้อยู่ตรงไหนจะปฏิบัติแก้ไขได้โดยวิธีใด ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้นคือปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีวิชาการ หลักเหตุผลและหลักธรรม การคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูกนี้เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลประกอบกันและส่งเสริมสนับสนุนกันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทั้งในการดำรงชีวิตและในการปฏิบัติกิจการงาน...” พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 1 สิงหาคม 2539

2. ความอดทนมุ่งมั่นยึดธรรมและความถูกต้อง “...การสร้างสรรคตนเอง การสร้างบ้านเมืองก็ตามมิใช่สร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลา ต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทนเสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทนคือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ตั้งงาม สิ่งที่ตั้งงามนั้นทำมันน่าเบื่อ บางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ดังคือดุษณี ครี ทำดีนี้แต่ขอรับรองว่าการทำให้ดีไม่ครีต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอนในความอดทนของตนในความเพียรของตนต้องถือว่า วันนี้เราทำยังไม่ได้ผลอย่าไปท้อ บอกว่าวันนี้เราทำแล้วก็ไม่ได้ผล พรุ่งนี้เราจะต้องทำอีก วันนี้เราทำ พรุ่งนี้เราก็ทำ อาทิตย์หน้าเราก็ทำ เดือนหน้าเราก็ทำ ผลอาจได้ปีหน้าหรืออีกสองปีหรือสามปีข้างหน้า...” พระบรมราชาวาทพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์ ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ วันที่ 27 ตุลาคม 2516

3. ความอ่อนน้อมถ่อมตนเรียบง่ายและประหยัด “การใช้จ่ายอย่างประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดีไม่เฉพาะแก่ผู้ที่ประหยัดเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ วันที่ 31 ธันวาคม 2502

4. มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้จริงนี้มิใช่เป็นการสร้างสรรค เพราะอำนวยความสะดวกถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ตรงกันข้ามกับความเจริญอย่างเท็จเทียมที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤตินี้ไม่เป็นธรรมของบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม การบ่อนเบียนทำลายนั้นที่สุดก็จะกลับมาทำลายตน ด้วยเหตุที่เมื่อส่วนรวมถูกทำลายเสียแล้วตนเองก็จะยืนตัวอยู่ไม่ได้ จะต้องล่มจมลงไปเหมือนกัน...” พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2518

5. ระวังความเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดที่แตกต่าง “สามัคคีหรือการปรองดองกันไม่ได้หมายความว่าคนหนึ่งพูดอย่างหนึ่ง คนอื่นต้องพูดเหมือนกันหมด ลงท้ายชีวิตก็ไม่มีความหมาย ต้องมีความแตกต่างกัน แต่ต้องทำงานให้สอดคล้องกันแม้จะขัดกันบ้างก็ต้องสอดคล้องกัน” พระบรมราชาวาทพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 4 ธันวาคม 2536

6. มีความตั้งใจและความขยันหมั่นเพียร “...ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์ นั้นคือความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นใหม่อย่างหนึ่งกับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้เกิดขึ้นและระวังรักษามิให้เสื่อมสลายไปอย่างหนึ่ง

ความเพียรทั้งสองประการนี้เป็นอุปการะอย่างสำคัญแก่การปฏิบัติตนปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ประเทศชาติของเราก็จะสามารถรักษาความเป็นปรกติมั่นคงพร้อมกับพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปได้ดังปรารถนา...” พระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคมเนื่องในงานพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ณ ท้องสนามหลวง วันที่ 7 มิถุนายน 2539

7. มีความสุจริตและความกตัญญู “...ท่านมีหน้าที่อันสำคัญผูกพันอยู่ ที่จะต้องตอบแทนคุณของทุกฝ่าย ที่ได้อุปการะช่วยเหลือ การทดแทนคุณนั้นมีใช้สิ่งที่ยากนัก ถ้าท่านประพฤติตนดีมีสัมมาอาชีวะเป็นหลักฐานเป็นที่เชิดชูวงศ์ตระกูลก็เป็นการได้ทดแทนคุณบิดามารดา ถ้าท่านหมั่นศึกษาค้นคว้าวิชาการให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมแก่กาลสมัยก็เป็นการได้ทดแทนคุณครูบาอาจารย์ และในประการสุดท้าย ถ้าท่านตั้งใจทำงานทุกอย่างโดยถือประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวแล้วก็เป็นการได้ทดแทนคุณประชาชนคนไทยทุกคน...” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 26 ธันวาคม 2511

8. พึ่งตนเองส่งเสริมคนเก่ง “...ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุข เรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีปกครองบ้านเมืองและคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...” พระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีวันที่ 11 ธันวาคม 2516

9. รักประชาชน “ความสามัคคีปรองดองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับความรักใคร่เผื่อแผ่ช่วยเหลือกันฉันญาติพี่น้องสองประการนี้คือ คุณลักษณะสำคัญของไทยที่ช่วยให้ชาติบ้านเมืองอยู่รอดเป็นอิสระและเจริญมั่นคงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน” พระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เนื่องในวันขึ้นปีใหม่พุทธศักราช 2532 และ

10. ทำงานเพื่อประชาชน “...จิตใจที่เผื่อแผ่ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้ก็ไม่ต้องเสียสตางค์ใดๆ ก็ช่วยกันได้ อันนี้จะเป็นสิ่งที่ดีงามที่สุดสำหรับบุคคล และดีงามที่สุดสำหรับส่วนรวมเหมือนกันที่จะเพาะความเอ็นดูสงสารซึ่งกันและกันเมตตาซึ่งกันและกัน และช่วยซึ่งกันและกันอย่างนี้ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญ บ้านเมืองมีความสงบสุขอย่างดีที่สุด...” พระราชดำรัสวันที่ 27 ตุลาคม 2524

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและน้อมนำสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำเป็นต้นแบบและนำไปประพฤติปฏิบัติให้สมบูรณ์แบบเพื่อพัฒนาหลักราชวสดีธรรมให้แก่ตนเองและถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รู้และมีความเข้าใจหลักการอย่างถ่องแท้โดยเฉพาะหลักธรรมทางศาสนาจนเป็นพื้นฐานให้นำไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ในภาพรวม” นั้นพบว่าระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวม” พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งตอบรับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ระดับการบริหารตามหลักราชวสดีธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี อยู่ในระดับมาก” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานโอวาทเนื่องในวันข้าราชการพลเรือนปีพุทธศักราช 2550 ว่างานของแผ่นดินนั้นเป็นงานส่วนรวม มีผลเกี่ยวเนื่องถึงความเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงของบ้านเมือง และสุขทุกข์ของประชาชนทุกคนข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดินจึงต้องสำนึกตระหนักในความรับผิดชอบที่มีอยู่และตั้งใจพยายามปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยปัญญาวิจิตรพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นความเจริญ สิ่งใดเป็นความเสื่อม อะไรเป็นสิ่งที่ต้องทำ อะไรเป็นสิ่งที่ต้องละเว้น และกำจัดอย่างชัดเจนถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญทิวา บุญเพ็ง (2551) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเจริญ เพชรดี (2548) ว่ามีปัจจัยด้านภูมิหลังของผู้บริหาร เช่น วุฒิการศึกษา และปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การผ่านการอบรมในการปฏิบัติงานในฐานะผู้บริหารการศึกษา ซึ่งในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มีการคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน มีการมุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพได้ผลจริงเน้นผลถาวรเป็นระบบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาวิชาชีพด้านการบริหารและการใช้นวัตกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงเดช จันทรา (2545) เรื่องพฤติกรรมคุณธรรมกับพฤติกรรมปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมในด้านคุณธรรม 3 ด้านคือ คุณธรรมในการครองงาน การครองคน และการครองตนตามลำดับอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นในอันที่จะประกอบภารกิจให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีคุณธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในสังคม รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 279 ได้บัญญัติให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 78 กำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องจัดทำข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการของตนเองเพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติในการให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2552 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นข้าราชการของประชาชน ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม มุ่งมั่นในการรักษามาตรฐานงานตามหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ โดยยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญข้อบังคับนี้จัดทำขึ้นโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมสร้างสรรค์ 5 ประการ ของสำนักงาน ก.พ. ค่านิยมร่วมของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการพนักงานราชการและลูกจ้างสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อกำหนดเป็นจรรยาข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 ประการ ดังนี้

1. การยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง
2. ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบ
3. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
4. การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
5. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
6. การให้ความร่วมมือในทางสร้างสรรค์
7. การมีจิตมุ่งบริการ และ
8. การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสร้างค่านิยมเพื่อให้ตระหนักในการนำหลักราชวสดีธรรม ซึ่งเป็นธรรมในการปฏิบัติตนในการครองตน การครองคน และการครองงานที่มีในอดีตมาปรับใช้กับบุคลากรในสถานศึกษานับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพอยู่จำนวนมากผู้บริหารและบุคลากรควรให้ความตระหนักถึงคุณค่าของหลักราชวสดีธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ กูด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 4 ความหมาย คือ 1) รูปแบบเป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) รูปแบบเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ 3) รูปแบบเป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด และ 4) รูปแบบเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกันเป็น ตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม สอดคล้องกับหลักราชวสดีธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการครองตน ครองคนและการครองงานได้เป็นอย่างดีสำหรับผู้บริหาร (วิชญ์ เครือนาม, 2556)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 “เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักอิสลามของการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี” นั้นในภาพรวมการบริหารตามหลักอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและ

นนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งตอบรับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ระดับการบริหารตามหลักอิสลาม ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานคร และนนทบุรี อยู่ในระดับมาก” นั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ขอซาลี บินล่าเต๊ะ (2553) ได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาอิสลามศึกษาของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า ระดับการดำเนินการของผู้บริหารในการจัดการศึกษาอิสลามในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากมีรายด้านเรียงตามลำดับดังนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน (คอลลีฟะฮฺ) ของพระองค์บนผืนแผ่นดิน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ (อิลมุ) ศรัทธา (อิหม่าน) และยำเกรง (ตักวา) เพื่อทำการภักดี (อิบาดะฮฺ) ต่อพระองค์ เพื่ออบรมและขัดเกลาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งงามบนพื้นฐานบัญญัติของอัลกุรอานและจริยวัตรของท่านศาสดา (ซุนนะฮฺ) และเพื่อสร้างศักยภาพและพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนด้านวิชาการ ส่วนรูปแบบและวิธีการสอนโดยภาพรวมของครูอิสลามศึกษาด้านจรรยาบรรณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการสอนสร้างแรงจูงใจ แรงกระตุ้น และปลุกเร้าให้ผู้เรียนสนใจการเรียน จัดการสอนโดยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญโดยกล่าวซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และการใช้บทดุอา (บทขอพร) ที่กล่าวถึงผลตอบแทนที่จะได้รับ สอดคล้องกับระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนตาดิกาในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ของมาเรียม มะแซ (2553) พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ 9 ด้าน คือ ความสะอาด ความสุภาพ ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความมีวินัยอยู่ในระดับมาก และความซื่อสัตย์มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ส่วนการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอัชมาน โด๊ะมี (2555) ศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารงานในโรงเรียนศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

สำหรับหลักการของศาสนาอิสลามนั้น (อารง สุทธาศาสน์, 2523) ได้กล่าวถึงลักษณะของศาสนาอิสลามไว้ว่า ศาสนาอิสลามมีลักษณะแตกต่างจากศาสนาอื่นหลายประการ ประการที่สำคัญคือเป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติเกือบทุกแง่มุม มีคำสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับนโยบายทั่ว ๆ ไป และในระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับโลกหน้าและโลกนี้ อย่างสมบูรณ์ สรุปแล้วแทบจะเรียกได้ว่าไม่มีพฤติกรรมใดหรือแนวคิดใดของมนุษย์ที่จะพ้นจากขอบข่ายของศาสนาอิสลาม ส่วนต่วน สุวรรณศาสน์ (2523) กล่าวว่า เอกลักษณะที่สำคัญของศาสนาอิสลามอีกประการหนึ่งก็คือ ศาสนาอิสลามส่งเสริมในการศึกษาค้นคว้าในด้านวิชาการ ใฝ่หาความเจริญอกงามในทางวิชาการ แต่ความเจริญก้าวหน้าต้องไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมคำสอนของศาสนา ความเจริญจะต้องไม่นำความเสียหาย ความเดือดร้อนมาสู่สังคมส่วนรวม (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2545) ว่าศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ด้วย

เหตุที่วัฒนธรรมนั้นเป็นวัฒนธรรมอิสลามที่ฝังลึกในการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบของพฤติกรรมจนสิ่งสร้างสรรค์ต่างๆ ที่นำมาจากหรืออยู่ในขอบข่ายของคัมภีร์อัลกุรอานและคำสั่งสอนของศาสนานบีมุฮัมมัดแห่งศาสนาอิสลาม และ ขจัดภัย บुरुษพัฒนา (2528) กล่าวว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตแทบจะกล่าวได้ว่าตั้งแต่เกิดจนตายทีเดียว และขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมนี้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสังคม และมีอิทธิพลเหนือการกระทำใด ๆ ของบุคคลในสังคมนั้นดังกล่าว อรุณ บุญชม (2556) กล่าวว่าอิสลามมีหลักในการครองตน อาทิเช่น หลักมูรอกอบะห์ คือ มีสำนึกอยู่เสมอว่าตนถูกพระเจ้าติดตามและเฝ้ามองอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีสำนึกอย่างนี้ก็จะทำแต่ความดีไม่กล้าทำความผิดและละอายที่จะทำบาป เพราะพระเจ้ารู้และเห็นการกระทำตนทั้งในที่ลับและเปิดเผย ดังพระองค์ได้ตรัสว่า “พระองค์จะอยู่กับพวกท่านไม่ว่าพวกท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม” หลักอะมานะห์คือความซื่อสัตย์สุจริตการทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ท่านศาสดากล่าวไว้ว่า

" لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ "

ความว่า “ไม่มีศรัทธาสำหรับผู้ที่ไม่มี ความซื่อสัตย์” ความซื่อสัตย์กับความศรัทธาในศาสนาจึงเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นมุสลิม (ผู้นับถือศาสนาอิสลาม) จะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ หากเขาไม่มีความซื่อสัตย์ เขาก็ขาดคุณสมบัติที่สำคัญในการเป็นมุสลิมของเขา

ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารควรได้นำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามไปประพฤติปฏิบัติแก่ตนเองและเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่ จากเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะต่อให้มีทุกสิ่งพร้อมในสถานศึกษาแต่หากไร้ซึ่งความมีคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพและบุคคลในองค์กรรู้คุณค่า ก็จะไม่ส่งผลให้องค์กรเสื่อมถอยในที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสมควรอย่างยิ่งที่จะนำหลักอิสลามไปใช้เพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัย พบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักราชวสติธรรมกับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรในด้านนี้โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงาน คิตรีเริ่มสร้างสรรค์โดยน้อมนำหลักปรัชญาการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและหลักการอิสลามมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ
2. จากการวิจัยระดับการบริหารตามหลักราชวสติธรรมของโรงเรียนซึ่งเป็นเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรีในภาพรวมในระดับมาก ผู้บริหารควรนำผล

การปฏิบัติงานที่ผ่านมาวิเคราะห์ ทบทวนข้อบกพร่องและปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ต้องสื่อสารผลการวิเคราะห์ให้บุคลากรได้รับรู้เข้าใจเพื่อจะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

3. จากการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารตามหลักอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครและนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ผู้บริหารต้องรักษาระดับความสัมพันธ์ในการบริหารให้อยู่ในระดับมากและควรศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2546). ขอบข่ายและภารกิจการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กิติมา อมรทัต อุ๋น หมั่นทวี และจรัญ มะลูลีม, (2540). ศาสดามุฮัมมัดมหาบุรุษแห่งอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อิสมิคอะเคเดมี.
- ขอชาลี บินล่าเต๊ะ. (2553). หลักการจัดการศึกษาอิสลามศึกษาของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เจริญ เพชรดี. (2548). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญชิวา บุญเพ็ง. (2551). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีชา วัชรากัย. (2551). การนำการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในภาครัฐและเอกชนได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการบรรยาย. มปท.
- พระมหาวิจิตร ดิสฺสทตฺโต. (2505). ราชวสตีธรรมหลักปฏิบัติราชการ. รัฐประศาสนศาสตร์ (Thai Journal of Public Administration) ฉบับพิเศษร่วมฉลองวันประสูติครบร้อยปีของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (3), 1.

- ถ้วน สุวรรณศาสน์. (2523). **ศาสน์ของจุฬาราชมนตรีขึ้นศตวรรษที่ 15 แห่งอิจญ์เราะฮ์ศักราช.** งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร. มปท.
- ทรงเดช จันทรา. (2545). **การศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.** คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มาเรียม มะแซ. (2553). **การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาตามทัศนะของผู้ปกครองในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพมหานคร : เซ็นจูรี่.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). **หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิวรรณ ตันติจรานวงศ์ และศศิภาณูจน์ ทิวสุวรรณ. (2552). **การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ.** กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2549). **ปัจจัยเชิงพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2545). **วัฒนธรรมอิสลาม.** กรุงเทพมหานคร : อัดสำเนา.
- อบุญมาลุดดีน ซอลีฮี. (2550). **การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในทศวรรษหน้า.** ระเบียบ : มุลินธิประทีปธรรม.
- อรุณ บุญชม. (2555). **การครองตน.** เข้าถึงเมื่อ 4 มกราคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.islammore.commain/printable.php?category=61&id=1755>
- แบบฉบับท่านนาบีมุฮัมมัด (ซอลลอลลอฮูออลัยฮิวาล็อลัม). **ในการครองใจคน.** เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net /blog/naichumpol /2012/10/27 /entry-1>
- อัสมาน โต๊ะมี. (2555). **การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูอำเภอจะนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อัลกุรอาน. (2545). **คัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลภาษาไทย.** กระทรวงกิจการอิสลามศาสนาสนสมบัติ ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน : อัลมาดีนะห์อัลมุเนาวาเราะห์: สูดีอาหรับ.
- อารง สุทธศาสน์. **พื้นภูมิหลังของสี่จังหวัดใต้. เอเชียปริทัศน์. 1 (ตุลาคม-ธันวาคม,2523) : 16.**
- Good, Carter. (1973). **Dictionary of Education.** Education. Edited by Carter V. Good. New York : McGraw – Hill book Company, Inc.